

Novo leto nas pozdravlja

Ko odbije na Silvestrovo dvanajsto uro in ko še niso izzyveneli zadnji odmevi zvona, se že zapiše novo leto, nova številka bo zopet eno leto spremjla naše življenje, dogodke in zgodovino. Polni pričakovanja upamo, da nam novo leto ostane naklonjeno in da nam Bog v tem komaj začetem letu prizanese in nas ne udari s šibo božjo — vojno.

Nas pa zanima, kako je nastalo naše letno štetje in kako so izmerili dolgost, začetek in konec našega leta. Poglejmo nekoliko v zgodovino! Babilonci so računali mesece po luninih menah in njih lunino leto je bilo dolgo 354 dni. Na isti način so merili čas tudi stari Rimljani tja do Julija Cezarja, dočim so se Egipčani ravnali po sončnem letu, ki je pri njih trajalo 365 dni. Leta 46 pred Kr. je rimski vladar Julij Cezar po nasvetu zvezdoznanca Sosigena iz Aleksandrije uredil koledar. Ta zvezdoznanec je izračunal, da traja sončno leto 365 dni in četrtr dneva. Zato je predlagal, da vsako četrto leto pridenejo še en dan in tako smo dobili prestopna leta, ki popravijo vsakoletni preostanek. Ker so bile takrat opazovalne priprave — daljnogledov niso imeli — slabe, zato niso mogli popolnoma točno izračunati pri opazovanju sončne poti dolžine leta. Razlika je samo za 11 minut in 14.1 sekunde, za kolikor je bilo to Sosigenovo leto predolgo. V sto letih nanese taka razlika skoraj en dan. Za papeža Gregorija VIII. so ponovno izračunali dolgost sončnega leta (danes vemo točno njegovo dolgost: 365 dni, 5 ur, 48 minut, 45.9 sekund) in tedaj so tudi popravili napako prejšnjega, po Juliju Cezarju imenovanega, Julijanskega koledarja. Ker je od Cezarjevih časov zrasla razlika do takrat že na 10 dni, je papež Gregor VIII. izdal bulo (listino) dne 1. marca 1592 in odredil, naj se oktobra meseca tistega leta izpusti deset dni in šteje za 4. oktobrom takoj 15. oktober. Da pa ne bi v bodoče zopet nastala prevelika razlika, je ukazal, da naj se kot prestopna leta izpuste vsa ona, ki imajo na koncu dve ničli, razen tistih, ki so deljiva s 400. Tako ni bilo prestopno leto 1800, niti 1900, bo pa prestopno leto 2000. Tak koledar uporabljamo še danes in se imenuje Gregorijanski koledar. Njegova uporaba je le počasi prodirala pri raznih narodih in državah. Pravoslavna cerkev pa šteje še danes po Julijanskem koledarju.

Večja neenotnost je vladala pri tem, katerega dne naj se začne novo leto. Julij Cezar je določil kot začetek novega leta 1. januar. Toda ta začetek se ni splošno uveljavil in v srednjem veku je vladala prava navzkrižnost. V glavnem so se ravnali po cerkvi, ki je praznovala začetek leta s Kristusovim rojstvom (25. december). Beneška republika je praznovala začetek leta s 1. marcem tja do svojega propada l. 1797. V Rusiji in posebno na vzhodu so imeli za začetek leta 1. september. Šele v XIII. stoletju se je udomačil začetek leta s 1. januarjem in v začetku 17. stoletja je bilo to splošno priznано. Prav tako je bilo s samim štetjem let. Mi štejemo danes leta od Kristusovega rojstva. Prvi je to štetje uporabljal, kolikor je znano, rimski opat Dionizij Eksignus leta 525 po Kr. Rimski papeži so nato to štetje let vpeljali v X. stoletju, dočim so ga prvi najbolj uporabljali Angleži. Stari Rimljani so šteli od ustanovitve mesta Rima l. 753 pred Kristusom.

Judje štejejo še danes od stvarjenja sveta in menijo, da je bilo 3761 let pred Kristusom. A muslimani štejejo od onega dne, ko je prerok Mohamed pobegnul iz Meke v Medino, t. j. od 15. julija 622 po Kr. Kakor vidite, vlada tudi pri letih pisana raznolikost.

Vsako leto ima stalne in premakljive praznike. Najimunitnejši stalni praznik je božič, a premakljivi velika noč, ki je vedno prvo nedeljo po polni luni v pomladi. Da boste vedeli za nekaj let naprej, kdaj bo velika noč, si zapišite te dneve:

Leta 1940: 24. marca,	1942: 5. aprila,	1944: 9. aprila,
1941: 15. marca,	1943: 25. aprila	1945: 1. aprila.

B. D.

Zdravilna moč krvi

Če se urežeš v prst, opaziš, da se rana sama brez kakih zdravil zaceli, in prst je zopet cel. Prav tako se zgodi, če ti majhna trska zaide v prst. Ako si bojzljive narave in ne pustiš, da bi ti mama izdrla trščico, tedaj se ob trščici ognuji, in ko gnojenje prestane, se rana zopet zaceli in zaraste.

Mnogokrat si gotovo že premišljeval, kaj tako vneto pomaga pri celjenju majhnih in velikih ran, in mogoče si tudi uganil, da je to naša kri. Ona ima čudovite vojake, to so krvna telesa, ki branijo tujim telescem vstop v naše telo. Pa ne samo da so krvna telesa vojaki, tudi zidarji so, ki pomagajo našim stanicam, da zopet na novo izgrade ranjeno mesto in ga zacelijo. Zaradi teh dolžnosti krvnih telesc se ona dele na dve vrsti, bela in rdeča telesa. Rdeča hranijo posamezne dele našega telesa s kisikom, katerega so nasrkala v pljučih, bela krvna telesa pa skrbe, da bolezenske kali ne zaidejo v naše telo in ga ne uničijo.

Kdor se ureže v prst ali se je na kak drug način ranil, ta si pomaga na ta način, da vzame čisto platneno krpo in si ranjeno mesto obveže. Bil je sam sebi zdravnik, kajti obvaroval se je pred okužitvijo z nesnago, rano pa zaceli kri, ki v začetku precej močno teče iz rane. Počasi se kri strja, rana se zapre in celjenje se pričinja. Tudi pri velikih ranah opravlja največje delo naša kri, dočim so vsa zdravila le pomoč krvi, da lažje rano zaceli in ji ne delajo prevelikih preglavic bolezenske kali.

Posebne važnosti so obveze, ki morajo biti čiste, prekuhane, in ko se posuše, še prelikane z vročim likalnikom, da se uničijo vse bolezenske kali, ki bi se v njih nahajale. Shranimo jih v čisti posodi, ki mora biti zaprta. Le take obveze so priporočljive za obvezovanje ran.

B. D.

Človek diha

Da človek lahko živi in da rdeča krvna telesa lahko dobe zadostno količino kisika, mora človek dihati. Zato ima pljuča, v katerih je vse polno pljučnih mehurčkov, ki se napolnijo z zrakom, iz katerega izsrkajo krvna telesa kisik in oddajo ogljikov dvokis. Prav zanimivo je, da človek ne diha vedno enako hitro, in so med dihanjem pri raznih življenjskih opravilih precejšnje razlike. Tako diha odrasli na minuto 14 do 16, a žena 18 do 22 krat. Eno leto star otrok pa diha na minuto 44 krat. Če človek sedi, vdihava in izdihne 19 krat, pri ležanju samo 13 krat, če pa stoji, običajno 22 krat na minuto. V spanju je dihanje mirnejše in počasnejše, zato se vdihavi zmanjšajo po številu za eno četrtno. Tudi letni časi vplivajo na dihanje. Spomladi potrebuje človek več zraka, ker se vrši hitrejša izmenjava snovi, zato tudi vdihava po eno tretjino več kakor na koncu poletja. Na število vdihov posebno vplivajo razne bolezni, zlasti one, ki napadajo dihalne organe, posebno pljučnica, jetika in razna vnetja.

B. D.